

Posudek

diplomové práce **Michaely Jartymové** na téma

„Určení a popření otcovství“

Diplomantka předložila práci v rozsahu 97 výkladových stran včetně úvodu a závěru. Autorka diplomové práce si vybrala téma určení a popření otcovství, které patří ke klasickým tématům v právní literatuře. Přesto, že jde o téma, kterým se v různém literárním projevu zabývala a zabývá řada autorů, jde o problematiku stále živou, měnící se ve svých společenských projevech i v právních úpravách. Do normativní činnosti výkladu právních norem a jejich aplikaci zasahují totiž postupně nejen některé nové názory zasahující do rodinného chování, ale zejména též mnohé poznatky a možnosti, které poskytuje lékařská věda v oblasti asistované reprodukce. Úvodem je možno říci, že autorka tento vývoj zkoumání, byť klasického tématu, dobře ve své práci postihla. Dále pak je třeba pozitivně hodnotit i to, že autorka se zabývá i porovnáním zahraničních úprav, což vhodným způsobem doplňuje základní pohled na zkoumanou problematiku. Autorka dále považovala za nutné doplnit svůj výklad i významnými judikáty Evropského soudu pro lidská práva, což se jeví nejen jako užitečné, ale téměř nezbytné pro všestranné zkoumání problematiky, která je v lidské společnosti neustále přítomná a pro její životaschopnost důležitá.

K systematickému rozdělení práce nemám žádné závažné připomínky (pouze to, že autorka v obsahu práce mohla alespoň k jednotlivým kapitolám uvést číslo stránky, jimž kapitola začíná). Autorka se nejprve v úvodní kapitole věnuje obecným otázkám určování otcovství, v dalších kapitolách podává výklad o obecné úpravě rodičovství a určení mateřství. Teprve na straně čtyřicáté počíná výklad o určení otcovství, který pokračuje výkladem popření otcovství. Autorka rozebírá jednotlivé domněnky otcovství z hlediska současné právní úpravy. Zajímavým způsobem doplňuje tento výklad některými demografickými údaji čerpanými z poslední doby, na nichž poukazuje na některé skutečnosti týkající se prioritního přístupu zákonodárce k první domněnce otcovství a dále na to, že frekvence druhé domněnky je zřejmě stoupající. Pokud jde o výklad de lege lata, poukazuje autorka nejen na literaturu, ale též na potřebnou judikaturu. Dále pak stručně autorka uvádí i výklad de lege ferenda v novém občanském zákoníku.

Pokud jde o domněnku druhou, kladně hodnotím zejména polemický autorčin výklad vycházející z teorie i praxe (srov. str. 47 a násl.). I v tomto případě se autorka zmiňuje o novém občanském zákoníku. Promyšlený je i výklad podaný o třetí domněnce otcovství, zde se pochopitelně autorka zabývá i některými otázkami procesními. Opět autorka doplňuje stručnou poznámkou de lege ferenda. Upozorňuji též na zajímavou problematiku nazvanou „Určování otcovství mimo právních domněnek“ (srov. str. 55 a násl.). Tento problém se projevil již dříve v judikatuře a později též v literatuře, na což autorka též poukazuje obdobně poctivě ať již de lege lata či de lege ferenda (nový občanský zákoník), zpracovává autorka téma popření otcovství. Jde opět o systematický a podrobný výklad zahrnující různé polemické otázky. Zvláštní pozornost věnuje autorka důkazním prostředkům užívaným ve filiačních sporech. Jde o kapitolu šestou zahrnující celkem deset stran. V tomto výkladu, možno říci, autorka v jistém smyslu poučuje čtenáře o tom, jak se postupně vyvíjejí důkazní prostředky uplatňující se v tzv. paternitních sporech. V úvodu této kapitoly uvádí autorka myšlenku prof. Dr. Haderky o tom, že je třeba, aby dokazování ctilo zásadu materiální

pravdy, zejména provádění důkazů i z úřední povinnosti. Autorka možnosti získání a hodnocení důkazů v paternitním řízení v současné době dobře popsala. Připomínám, že mohla na konci této kapitoly uplatnit i svůj názor, hodnotící i širší souvislosti, týkající se na jedné straně rodičovství, na druhé straně pak právo dítěte získat alespoň informaci o svém biologickém původu.

Kapitola sedmá je nazvána „Komparatistická studie úpravy otcovství v některých zemích Evropy“. V této kapitole autorka podává informaci o právní úpravě otcovství v šesti evropských státech. Vždy jde o stručný popis platné právní úpravy zejména z hlediska hmotného práva s event. poukazem na nezbytná ustanovení procesní. V této kapitole nejde tedy o to, že by autorka porovnála sama některé podstatné otázky, jejichž úpravu by považovala za natolik odlišnou od úpravy naší, že by bylo možno pátrat po příčinách takové rozdílnosti.

Konečně se dostáváme ke kapitole osmé „Relevantní judikatura Evropského soudu pro lidská práva“ (str. 89 – 105). Zpracování této kapitoly považuji za systematické a na velmi dobré úrovni. Autorka nejdříve vysvětluje čtenáři o jaké typy případů sporů o otcovství před ESLP dochází. Autorka pak uvádí jednotlivé judikáty poměrně obsáhle tak, že čtenář si může utvořit velmi dobrou představu, o čem v konkrétním případě jde. Dále pak je důležité, že autorka na konci této kapitoly uvádí shrnutí, které vyvozuje do dvou závěrů, které dovozuje z uvedených analyzovaných případů. Jde jednak o existenci zákonné domněnky v určitém časovém úseku a dále pak o existenci lhůty pro popření otcovství v souvislosti s vědomostí o skutečnostech zakládajících pochybnosti o jeho otcovství. K těmto závěrům publikuje v práci autorka tabulku (str. 106), v níž je zařazeno 15 evropských států. U každého z nich je uveden jednak údaj o začátku běhu popěrné lhůty a dále pak údaj o délce této lhůty.

Závěr práce je velmi výstižný, autorka v něm uvádí své názory na zkoumanou problematiku. Velmi důležité je, podle mého názoru to, co uvádí na straně 107 ve třetím odstavci o společenském přístupu, resp. tendenci, k preferování sociálního rodičovství na úkor rodičovství právního a dokonce i biologického. Domnívám se, že autorka tuto tendenci správně postřehla, podle mého názoru jde o problematiku širší. Tato tendence zřejmě vyvěrá z jistého rozvolnění rodinných vztahů v euroatlantickém prostoru vůbec. To se projevuje koneckonců i v „nechuti“ uzavírat manželství. Vzniká tu ovšem jeden důležitý problém – jak dalece státní nebo i „mezistátní“ potřebuje, či bude potřebovat jistotu ohledně statusových práv. Zajímalo by mě, zda se autorka domnívá, že existuje rozdíl mezi potřebou jednotlivce (subjektivní potřebou) nabýt toto subjektivní právo a potřebou společenskou např. mít skrze své statusové právo další občanská práva (např. státní příslušnost) tj. objektivně existující.

V práci jsem neshledala žádné závažné nedostatky, práce naopak v mnohém převyšuje svým obsahem a přístupem ke zpracování průměr předkládaných diplomových prací. Autorka pracovala s bohatou literaturou monografickou, časopiseckou a s jinými informačními zdroji. Na tyto zdroje autorka poctivě na jednotlivých stránkách odkazuje v poznámkách či citacích (celkem 166 odkazů a citací).

Předložená diplomová práce plně odpovídá požadavkům kladeným na tento typ práce, a proto tuto práci doporučuji k ústní obhajobě. Autorka nechť si připraví své vyjádření k tomuto posudku.

Předběžné hodnocení: výborně

V Praze dne 28. prosince 2012

Doc. JUDr. Senta Radvanová, CSc.

konzultant diplomové práce